

‘goodwill’ werd bij meer dan de helft van de vijftig grootste fondsen als kernpunt aangemerkt. Ook fiscale zaken en verantwoording van omzet krijgen ruim de aandacht in de controle.

In de meest recente jaarrekeningen over boekjaar 2018 troffen aandeelhouders van enkele bedrijven wederom een noviteit aan. De controleverklaring werd in enkele gevallen verder uitgebreid met een aparte fraudeparagraaf. Daarin vermeldde de accountant welke frauderisicofactoren er in zijn optiek bij de betreffende onderneming vooral spelen en op welke wijze hij deze risico's in zijn controlewerkzaamheden had geadresseerd.

KPMG voegde met afstand het vaakst bij enkele van haar cliënten zo'n aanvullende fraudeparagraaf toe aan de controleverklaring. Bij elf beursvennootschappen was dat het geval (zie tabel op volgende bladzijde). PwC deed dat twee keer, terwijl Deloitte – met zeven controlecliënten onder de Nederlandse NV's die tot de vijftig hoofdfondsen behoren – alleen de controleverklaring van Vopak aanvulde met een fraudeparagraaf. EY deed dat nog bij geen enkele controlecliënt. Bij Vopak is Marco van der Vegte de tekenend partner. Van der Vegte is sinds eind 2017 ook voorzitter van de NBA, de beroepsorganisatie van accountants. In die hoedanigheid is Van der Vegte bezig om de perceptie van het maatschappelijk verkeer over accountants te verbeteren.

Die werkzaamheden in het kader van frauderisicofactoren en de inzet van bijvoorbeeld forensische accountants zijn waarschijnlijk niet nieuw, de expliciete vermelding daarvan in de controleverklaring is dat wel. Door meer kleur te geven aan dergelijke werkzaamheden wordt de controleverklaring informatiever en vertelt deze meer het verhaal van de controle.

Uit de AEX was in de controleverklaring van zes ondernemingen zo'n fraudeparagraaf te vinden. Dat waren ASML, DSM, ING, Unilever, NN Group (alle KPMG) en Vopak. Het Rotterdamse tankopslagbedrijf heeft Deloitte als externe accountant. Vopak was ook meteen de enige controlecliënt van Deloitte waar deze firma een extra toelichting op haar inspanningen rond frauderisicofactoren gaf.

Onder de hoofdfondsen hebben AkzoNobel, Ahold Delhaize, Adyen en Aegon allen PwC als boekencontroleur,

maar in de diverse controleverklaringen is om voor buitenstaanders onduidelijke redenen geen fraudeparagraaf door PwC opgenomen.

Bij speciaalchemiebedrijf DSM constateerde KPMG bijvoorbeeld dat er een frauderisico bestond rond omzetverantwoording. Zo noemde de accountant de mogelijkheid dat de interne controlemechanismen zouden kunnen worden doorbroken door stafmensen die omzetcijfers willen manipuleren. Ook schrijft de accountant rekening te hebben gehouden met de druk die mensen in de organisatie zouden kunnen ervaren om bepaalde doelstellingen of verwachtingen te halen waardoor ze bepaalde grenzen kunnen overgaan. Zijn KPMG-collega bij Unilever heeft dezelfde twee frauderisico's uitgelicht. In dit kader meldt de tekenend accountant bijvoorbeeld aanvullende controleprocedures te hebben verricht op journaalboekingen met een hoog risico.

Bij bedrijven met een Midkap-notering lag dit aantal op acht. Daar was de controleverklaring van SBM Offshore, Arcadis (beiden met PwC als accountant), AMG, ASMI, Corbion, Intertrust, OCI en Wereldhave (allen KPMG) voorzien van een aparte fraudeparagraaf. De PwC-accountant bij ingenieursbureau Arcadis gaf bijvoorbeeld aan dat hij voor zijn risicobeoordeling heeft gekeken naar prestatiebeloningen die van kracht zijn bij verscheidene Arcadis-onderdelen. Ook het risico van omkoping en corruptie noemt PwC omdat Arcadis actief is in landen met een 'meer dan gemiddeld risicoprofiel'. Om meer comfort te krijgen over de controlemechanismen die Arcadis daarvoor heeft ingericht, is bijvoorbeeld gekeken naar contracten die Arcadis heeft afgesloten met agenten.

In vrijwel alle gevallen bleef het hoofdzakelijk bij algemene teksten, maar ze geven gebruikers van de jaarrekening toch wat meer inzicht over allerhande controlewerkzaamheden die de accountant heeft uitgevoerd.

Bouwer BAM en accountant EY kozen niet voor een separate fraudeparagraaf. In de aandeelhoudersvergadering vroeg de VEB aan EY of deze wel bijvoorbeeld forensisch specialisten heeft ingezet om te helpen de risicohoeken van het bedrijf in kaart te brengen. Volgens de in de AV aanwezige aftekenend EY-partner waren op eigen initiatief vanaf de start van de controle door EY dergelijke specialisten ingeschakeld. Zij maakten onder andere risico-analyses en bekeken de incidentregistraties.